

Mål C-38/21

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

22 januari 2021

Domstol som begär förhandsavgörande:

Landgericht Ravensburg (Tyskland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

30 december 2020

Klagande:

VK

Motpart:

BMW Bank GmbH

Saken i det nationella målet

Leasingavtal – Klassificering som konsumentkreditavtal – Obligatoriska uppgifter – Direktiv 2008/48/EG – Ångerrätt – Förverkande av ångerrätten – Utövande av ångerrätten på ett sätt som utgör rättsmissbruk

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Tolkning av unionsrätten, artikel 267 FEUF

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

1. Beträffande laglighetspresumtionen enligt artikel 247 6 § stycke 2 tredje meningen och 12 § stycke 1 tredje meningen i Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (lagen om införande av den tyska civillagen) (nedan kallad EGBGB):

- a) Är artikel 247 6 § stycke 2 tredje meningen och artikel 247 12 § stycke 1 tredje meningen EGBGB oförenliga med artiklarna 10.2 led p och 14.1 i direktiv 2008/48/EG i den mån de förklarar att avtalsvillkor som strider mot bestämmelserna i artikel 10.2 led p i direktiv 2008/48/EG uppfyller de krav som ställs i artikel 247 6 § stycke 2 första och andra meningen EGBGB och de krav som ställs i artikel 247 12 § stycke 1 andra meningen led 2 b EGBGB?

Om denna fråga besvaras jakande:

- b) Följer det av unionsrätten, särskilt artiklarna 10.2 led p och 14.1 i direktiv 2008/48/EG, att artikel 247 6 § stycke 2 tredje meningen och artikel 247 12 § stycke 1 tredje meningen EGBGB inte är tillämpliga i den mån de förklarar att avtalsvillkor som strider mot bestämmelserna i artikel 10.2 led p i direktiv 2008/48/EG uppfyller de krav som ställs i artikel 247 6 § stycke 2 första och andra meningen EGBGB och de krav som ställs i artikel 247 12 § stycke 1 andra meningen led 2 b EGBGB?

Om fråga 1 b inte besvaras jakande:

2. Beträffande de obligatoriska uppgifterna enligt artikel 10.2 i direktiv 2008/48/EG:

- a) Ska artikel 10.2 led p i direktiv 2008/48/EG tolkas på så sätt att angivelsen av det upplupna räntebeloppet per dag i kreditavtalet måste beräknas utifrån den kreditränta som anges i avtalet?
- b) Ska artikel 10.2 led 1 i direktiv 2008/48/EG tolkas på så sätt att den dröjsmålsränta som gäller när kreditavtalet ingås ska meddelas som ett absolut tal i kreditavtalet, och att åtminstone den gällande referensräntan (i det nu aktuella fallet basräntesatsen enligt 247 § i Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) (den tyska civillagen)) utifrån vilken den gällande dröjsmålsräntesatsen ska beräknas genom ett tillägg (i det nu aktuella fallet av fem procentenheter enligt 288 § stycke 1 andra meningen BGB), ska anges som ett absolut tal, och ska konsumenten dessutom informeras om referensräntan (basräntesatsen) och dess rörliga karaktär?
- c) Ska artikel 10.2 led t i direktiv 2008/48/EG tolkas på så sätt att de väsentliga formella kraven för att få tillgång till en mekanism för klagomål och prövning utanför domstol ska anges i kreditavtalet?

Om någon av de ovanstående frågorna 2 a–c besvaras jakande:

- d) Ska artikel 14.1 andra meningen led b i direktiv 2008/48/EG tolkas på så sätt att ångerfristen endast börjar löpa när fullständig och korrekt information enligt artikel 10.2 i direktiv 2008/48/EG har lämnats?

Om denna fråga besvaras nekande:

- e) Vilka är de avgörande kriterierna för att ångerfristen ska börja löpa trots att ofullständig eller felaktig information har lämnats?

Om de ovanstående frågorna 1 a och/eller någon av frågorna 2 a–c besvaras jakande:

3. Beträffande förverkande av ångerrätten enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv 2008/48/EG:

- a) Kan ångerrätten enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv 2008/48/EG förverkas?

Om denna fråga besvaras jakande:

- b) Innebär förverkandet en tidsbegränsning av ångerrätten som ska regleras i ett parlamentariskt beslut?

Om denna fråga besvaras nekande:

- c) Är ett villkor för att rätten förverkas i subjektivt hänseende att konsumenten kände till att ångerrätten fortfarande gällde eller åtminstone bar ansvaret för sin okunskap genom grov oaktsamhet?

Om denna fråga besvaras nekande:

- d) Utgör kreditgivarens möjlighet att i efterhand lämna informationen enligt artikel 14.1 andra meningen led b i direktiv 2008/48/EG till kredittagaren, och därmed låta ångerfristen börja löpa, hinder för att tillämpa reglerna om förverkande i god tro?

Om denna fråga besvaras nekande:

- e) Är detta förenligt med de etablerade principer i internationell rätt som de tyska domstolarna är bundna av enligt den tyska grundlagen?

Om denna fråga besvaras jakande:

- f) Hur ska den tyska rättstillämparen lösa en konflikt mellan bindande bestämmelser i internationell rätt och EU-domstolens föreskrifter?

4. Beträffande en konsuments utövande av ångerrätten enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv 2008/48/EG på ett sätt som utgör rättsmissbruk:

- a) Kan utövandet av ångerrätten enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv 2008/48/EG utgöra rättsmissbruk?

Om denna fråga besvaras jakande:

- b) Utgör ett fastställande av att ångerrätten utövats på ett sätt som utgör rättsmissbruk en begränsning av ångerrätten som ska regleras i ett parlamentariskt beslut?

Om denna fråga besvaras nekande:

- c) Är ett villkor för att fastställa att ångerrätten utövats på ett sätt som utgör rättsmissbruk i subjektivt hänseende att konsumenten kände till att ångerrätten fortfarande gällde eller åtminstone bar ansvaret för sin okunskap genom grov oaktsamhet?

Om denna fråga besvaras nekande:

- d) Utgör kreditgivarens möjlighet att i efterhand lämna informationen enligt artikel 14.1 andra meningen led b i direktiv 2008/48/EG till kredittagaren, och därmed låta ångerfristen börja löpa, hinder för att fastställa att ångerrätten utövats på ett sätt som strider mot god tro och således utgör rättsmissbruk?

Om denna fråga besvaras nekande:

- e) Är detta förenligt med de etablerade principer i internationell rätt som de tyska domstolarna är bundna av enligt den tyska grundlagen?

Om denna fråga besvaras jakande:

- f) Hur ska den tyska rättstillämparen lösa en konflikt mellan bindande bestämmelser i internationell rätt och EU-domstolens föreskrifter?

Anförda unionsbestämmelser

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG (nedan kallat direktiv 2008/48), i synnerhet artikel 10.2 leden f, l, p och t, samt artikel 14.1 andra meningen led b

Anförda nationella bestämmelser

Grundgesetz (GG) (Förbundsrepubliken Tyskland grundlag), i synnerhet artikel 25

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (EGBGB) (lagen om införande av den tyska civillagen), artikel 247.3, 247.6, 247.7 och 247.12

Bürgerliches Gesetzbuch (BGB) (den tyska civillagen), i synnerhet 242, 247, 288, 355, 356b, 357, 357a, 495 och 506 §§. Enligt 506 § stycke 1 BGB ska de bestämmelser som gäller för allmänna konsumentkreditavtal tillämpas på

motsvarande sätt på avtal genom vilka en näringsidkare beviljar en konsument annan finansieringshjälp mot vederlag. Enligt stycke 2 gäller avtal som ingås mellan en näringsidkare och en konsument rörande nyttjande av en tillgång mot vederlag som finansieringshjälp mot vederlag bland annat när det avtalats att konsumenten ansvarar för ett visst värde hos tillgången när avtalet upphör (506 § stycke 2 punkt 3 BGB).

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Klaganden, VK, ingick den 10 november 2018 med motparten, BMW Bank GmbH (nedan kallad BMW Bank) ett leasingavtal som avsåg en bil för privat bruk. Parterna avtalade att VK skulle betala ett belopp på sammanlagt 12 486,80 euro, vilket utgjordes av en särskild leasingavgift på 4 760 euro när bilen överläts, och därefter 24 leasingbetalningar på 321,95 euro. Den avtalade krediträntan angavs till 3,49 procent årligen för hela löptiden och den effektiva räntan till 3,55 procent. Nettolånebeloppet angavs till 40 294,85 euro och motsvarar fordonets anskaffningspris. Dessutom avtalade parterna en körsträcka på 10 000 km per år för VK samt att han när fordonet återlämnas är skyldig att betala 7,37 cent för varje kilometer som överstiger körsträckan, medan varje kilometer under körsträckan ersätts med 4,92 cent. Dessutom är leasingtagaren skyldig att ersätta en eventuell nedskrivning av fordonets värde om fordonet återlämnas i ett tillstånd som inte överensstämmer med dess ålder och den avtalade körsträckan.
- 2 VK övertog fordonet och betalade de månatliga leasingavgifterna från och med januari 2019. Den 25 juni 2019 frånträdde VK skriftligen leasingavtalet.
- 3 Avtalet innehöll följande information rörande ångerrätten:

”Ångerrätt

Du har rätt att frånträda avtalet inom 14 dagar utan att ange några skäl. Ångerfristen börjar löpa när avtalet ingåtts, dock inte förrän låntagaren har fått all obligatorisk information enligt 492 § stycke 2 BGB (till exempel information om typen av kredit, om nettolånebelopp och om avtalets löptid).”

”Följderna av att ångerrätten utövas

Om fordonet redan överlåtits är du skyldig att återlämna det inom 30 dagar och betala den avtalade krediträntan för tidsperioden mellan överlämning och återlämning. Fristen börjar löpa vid tidpunkten då meddelandet om utövande av ångerrätten skickas. För tidsperioden mellan det att fordonet överlämnas och återlämnas ska ett räntebelopp på 0,00 euro per dag vid fullständig upplåtelse av nyttjanderätten. Detta belopp sätts ned i motsvarande omfattning om fordonet endast delvis upplåtits för användning.”

Parternas huvudargument

- 4 VK anser att utövandet av ångerrätten var giltigt, eftersom ångerfristen, på grund av oklar information om ångerrätten och felaktiga obligatoriska uppgifter, inte hade börjat löpa. VK har därför yrkat att domstolen ska fastställa att BMW Bank inte kan göra gällande några rättigheter som följer av avtalet och i synnerhet att BWM Bank inte har rätt till leasingavgifterna.
- 5 BMW Bank anser att talan är ogrundad. BMW Bank anser att VK inte hade rätt att frånträda avtalet, eftersom de bestämmelser om ångerrätten som gäller för konsumentkreditavtal inte är tillämpliga på leasingavtal. Dessutom har BMW Bank i alla händelser lämnat information om ångerrätten och alla obligatoriska uppgifter i avtalet på föreskrivet sätt. BMW Bank har särskilt gjort gällande att informationen om ångerrätten överensstämmer exakt med den i lag föreskrivna mallen för ångerrätten, vilket innebär att informationen om ångerrätten presumeras vara lagenlig enligt artikel 247 stycke 6 punkt 2 första och tredje meningen EGBGB, vilket innebär att ångerfristen löpt ut.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 6 Utgången i målet beror på huruvida VK kunde frånträda leasingavtalet med giltig verkan och huruvida BMW Bank eventuellt kan göra gällande att VK har förverkat sin ångerrätt eller att utövandet av ångerrätten utgör rättsmissbruk.
- 7 En inledande förutsättning för att VK ska kunna frånträda leasingavtalet med giltig verkan är att han över huvud taget haft en ångerrätt. Detta är tveksamt, eftersom det framgår av artikel 2.2 led d i direktiv 2008/48 att detta direktiv inte gäller för hyres- eller leasingavtal, enligt vilka det inte föreskrivs någon skyldighet att förvärva objektet, vare sig enligt avtalet i sig eller enligt något annat enskilt avtal. EU-domstolen har i sin rättspraxis emellertid betonat att det föreligger ett klart unionsintresse av att de bestämmelser eller begrepp som har hämtats från en unionsrättsakt tolkas på ett enhetligt sätt (dom av den 26 mars 2020, Kreissparkasse Saarlouis, C-66/19, EU:C:2020:242, punkt 29).
- 8 De bestämmelser som är tillämpliga i det aktuella målet har hämtats från unionsrättsliga bestämmelser på just detta sätt, eftersom den tyska lagstiftaren har utnyttjat möjligheten som avses skäl 10 i direktiv 2008/48 att utvidga tillämpningen av bestämmelser i direktivet på områden som inte omfattas av dess tillämpningsområde. Till följd av hänvisningen i 506 § stycke 1 första meningen och stycke 2 punkt 3 BGB till bestämmelserna om allmänna konsumentkreditavtal gäller de bestämmelser i direktiv 2008/48 som införlivats med nationell rätt i tillämpliga delar även för leasingavtal, såsom det aktuella leasingavtalet, eftersom det inte är nyttjanderättsöverlåtelsen utan finansieringen som är avtalets huvudföremål. VK har således en ångerrätt.
- 9 Dessutom uppkommer frågan om ångerfristen löpt ut. Ett villkor för att VK:s förklaring om frånträde ska vara giltig är att den frist på två veckor för frånträde

av avtalet som regleras i 355 § stycke 2 första meningen BGB ännu inte hade löpt ut när förklaringen om frånträde lämnades. Enligt 356b § stycke 2 första meningen BGB börjar ångerfristen inte löpa om låneavtalet inte innehåller alla de obligatoriska uppgifter som kreditavtalet ska innehålla enligt dess 492 § stycke 2 och artikel 247 6–13 §§ EGBGB. I ett sådant fall ska fristen enligt 356b § stycke 2 andra meningen BGB inte börja löpa förrän de obligatoriska uppgifterna har lämnats i efterhand. Man skulle i det nu aktuella fallet kunna utgå från att ofullständiga obligatoriska uppgifter lämnats, bland annat om informationen om ångerrätt inte lämnats på föreskrivet sätt eller om åtminstone en av de i lag föreskrivna uppgifterna i kreditavtalet inte var fullständig eller om den var felaktig.

- 10 Om de obligatoriska uppgifterna var ofullständiga skulle det i princip vara möjligt att utöva ångerrätten, eftersom tysk rätt inte innehåller några bestämmelser om ångerrättens upphörande för konsumentkreditavtal. Den nationella lagstiftaren har medvetet valt att inte begränsa ångerrätten i tiden.
- 11 Samtidigt kan ångerrätten förverkas eller dess utövande utgöra rättsmissbruk om de villkor som uppställs för detta enligt nationell rätt är uppfyllda och det inte strider mot unionsrätten.
- 12 Den hänskjutande domstolen har i detalj angett följande beträffande tolkningsfrågorna:
- 13 Frågorna 1 a och b: Övervägandena beträffande frågorna 1 a och b överensstämmer i huvudsak med de beträffande frågorna 1 a och b i punkterna 10–15 i sammanfattningen av begäran om förhandsavgörande i mål C-336/20.
- 14 Fråga 2 a: Denna fråga rör informationen om krediträntan. I det aktuella fallet anges en kreditränta på 3,49 procent årligen på sidan 5 i leasingavtalet, medan ett räntebelopp på 0,00 euro anges i informationen om ångerrätten på sidan 4 i leasingavtalet.
- 15 Utgången i målet beror på tolkningen av artikel 10.2 led p i direktiv 2008/48. Bestämmelsens lydelse tillåter visserligen en tolkning som innebär att det upplupna räntebeloppet per dag som konsumenten informeras om inte behöver överensstämma med den avtalade krediträntan (detta är Bundesgerichtshofs uppfattning).
- 16 Formuleringen i artikel 14.3 led b andra meningen i 2008/48 talar dock för en annorlunda tolkning av artikel 10.2 led p i direktiv 2008/48. Enligt förstnämnda bestämmelse ska det räntebelopp som konsumenten ska betala till kreditgivaren efter att konsumenten frånträtt avtalet, från och med det datum då krediten utnyttjades till och med det datum då kapitalet återbetalas till kreditgivaren, beräknas på grundval av den kreditränta som avtalats. Härav kan man dra slutsatsen att även det upplupna räntebeloppet per dag måste beräknas utifrån krediträntan enligt artikel 10.2 led f i direktiv 2008/48. För detta talar även att upplysningarna som avses i artikel 10.2 led p i nämnda direktiv ska lämnas på ett

klart och kortfattat sätt. Om det inte är möjligt att beräkna räntebeloppet per dag med hjälp av den avtalade krediträntan kan konsumenten nämligen få intrycket att en uppgift om räntebeloppet per dag som avviker från krediträntan (i förevarande mål angavs ett räntebelopp per dag på 0,00 euro) endast är ett skrivfel, och att han ändå är skyldig att betala den avtalade krediträntan.

- 17 Frågorna 2 b–e: Den hänskjutande domstolens redogörelser i detta avseende motsvarar huvudsakligen redogörelserna i begäran om förhandsavgörande i mål C-336/20 (frågorna 2 b–d).
- 18 Beträffande frågorna 3 a–f, som avser problemet med förverkande av en rättighet: Den hänskjutande domstolen preciserar att förverkande i tysk rätt behandlas som ett fall av otillbörligt utövande av en rättighet på grund av motsägelsefullt beteende, varvid överträdelsen består i illojal försening av rättsutöandet. Ett villkor för förverkande är att rättighetshavaren har en rättighet som han eller hon under en lång tid inte gör gällande, trots att detta har varit möjligt, och att den som är skyldig att lämna information har kunnat ställa in sig på och också har förberett sig på att rättighetshavaren inte kommer att utöva sin rätt. Om rättighetshavaren nu ändå gör gällande sin rätt strider detta mot 242 § BGB (god tro) på grund av att det aktuella beteendet är motsägelsefullt jämfört med rättighetshavarens tidigare beteende.
- 19 Det är ändå tveksamt om dessa regler om förverkande kan tillämpas på konsumentens ångerrätt i samband med ett konsumentkreditavtal (fråga 3 a). Enligt artikel 14.1 andra meningen leden a och b i direktiv 2008/48 börjar ångerfristen på 14 dagar löpa antingen när avtalet ingås eller den dag då konsumenten får informationen enligt artikel 10 i detta direktiv, om denna dag infaller efter den dag då avtalet ingicks. Av detta följer att utöandet av ångerrätten inte är tidsbegränsat, om konsumenten inte får informationen enligt artikel 10 i direktiv 2008/48. Dessutom framgår det av artikel 14.1 andra meningen led b i detta direktiv att kreditgivaren alltid kan låta ångerfristen börja löpa genom att lämna informationen enligt artikel 10 i direktivet. Det är därför rimligt att denna bestämmelse avseende den tid under vilken ångerrätten får utövas är uttömmande och att det inte finns utrymme för att tidsbegränsa ångerrätten genom en invändning om förverkad rätt.
- 20 Om fråga 3 a besvaras på så sätt att förverkande av ångerrätten enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv 2008/48 är möjligt, behöver det klargöras huruvida en nationell domstol får tidsbegränsa ångerrätten genom de nationella bestämmelserna om förverkande, eller om det krävs en lagbestämmelse som antagits genom ett parlamentariskt beslut.
- 21 EU-domstolen har visserligen fastställt att ångerrätten kan begränsas i tiden. I domen av den 19 december 2019, Rust-Hackner m.fl. (C-355/18–C-357/18 och C-479/18, EU:C:2019:1123, punkt 62), framhöll EU-domstolen dock att medlemsstaterna måste säkerställa den ändamålsenliga verkan av direktivet, med hänsyn till de mål som eftersträvas med det, vid antagandet av bestämmelser om

tidsbegränsning av ångerrätten. Det förefaller således som uteslutet att tidsbegränsa ångerrätten enbart med stöd av allmänna rättsprinciper. Det finns särskilt en risk för att den möjlighet att utöva ångerrätten utan tidsbegränsning, vilken uttryckligen ges genom direktivet, begränsas i alltför stor utsträckning eller till och med tas bort helt genom en extensiv tillämpning av 242 § BGB.

- 22 Om fråga 3 b besvaras nekande behöver det klargöras i vilken mån en förutsättning för förverkande är att konsumenten informerats om sin ångerrätt. Det framgår av EU-domstolens tidigare praxis att förverkande av ångerrätten inte kan komma i fråga förrän konsumenten har fått tillräcklig information (beslut av den 27 november 2007, *Diy-Mar Insaat Sanayi ve Ticaret och Akar/kommissionen*, C-163/07 P, EU:C:2007:717, punkterna 32 och 36). Denna slutsats stöds i synnerhet av den unionsrättsliga effektivitetsprincipen. En förutsättning för att en konsument ska kunna tillvarata sin ångerrätt på ett effektivt sätt är nämligen att han eller hon över huvud taget känner till den.
- 23 Om fråga 3 c besvaras nekande behöver det klargöras huruvida kreditgivarens möjlighet att i efterhand lämna informationen enligt artikel 14.1 andra meningen led b i direktiv 2008/48 till konsumenten, och därmed låta ångerfristen börja löpa, utgör hinder för att tillämpa reglerna om förverkande i god tro. Om uppgifterna enligt artikel 10.2 i direktiv 2004/48 inte har lämnats på föreskrivet sätt är det enligt den hänskjutande domstolens uppfattning inte möjligt att åberopa en invändning om förverkad rätt. Enligt EU-domstolens fasta praxis kan nämligen den som är skyldig att lämna information inte med framgång göra gällande rättssäkerhetsskäl för att undanröja en situation som vederbörande själv har skapat genom att inte uppfylla sin skyldighet enligt unionsrätten att informera om rättighetshavarens rätt att säga upp avtalet eller häva det (dom av den 19 december 2013, *Endress*, C-209/12, EU:C:2013:864, punkt 30, och dom av den 13 december 2001, *Heininger*, C-481/99, EU:C:2001:684, punkt 47).
- 24 Om fråga 3 d besvaras nekande ska det prövas huruvida denna slutsats är förenlig med de principer som de tyska domstolarna är bundna av enligt den tyska grundlagen och på vilket sätt den tyska rättstillämparen ska lösa en konflikt mellan tvingande bestämmelser i internationell rätt och de unionsrättsliga bestämmelserna.
- 25 Principen om förverkande hör till de allmänna principerna i internationell rätt. Dessa allmänna principer ingår i tysk federal rätt och har enligt artikel 25 andra stycket i den tyska grundlagen företräde framför lagarna. De är därför bindande för tyska domstolar.
- 26 Möjligheten till förverkande är erkänd i internationell rätt. Det är emellertid ostridigt i doktrinen som rör internationell rätt att den som får utöva en rättighet också måste känna till den. En rättighet kan inte förverkas enbart genom passivitet. En tysk domstol skulle följaktligen bara kunna fastställa att ångerrätten i samband med konsumentkreditavtal har förverkats, när rättighetshavaren känt till

eller genom grov oaktsamhet inte känt till att han eller hon överhuvudtaget hade ångerrätt.

- 27 Om de principer som enligt unionsrätten gäller beträffande förverkande av ångerrätten i samband med konsumentkreditavtal således skiljer sig från de bindande bestämmelserna i internationell rätt, bör EU-domstolen inom tillämpningsområdet för direktiv 2008/48 klargöra enligt vilka regler den nationella domstolen ska döma vid en sådan normkonflikt.
- 28 Den hänskjutande domstolen sammanfattar på följande sätt den relevans som frågorna 3 a–e har för avgörandet av den rättstvist som har anhängiggjorts vid denna: Om förverkande av utövandet av ångerrätten enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv 2008/48
- är uteslutet från första början,
 - eller under alla omständigheter måste stödjas på ett parlamentariskt beslut,
 - eller under alla omständigheter förutsätter åtminstone okunnighet genom grov oaktsamhet,
 - eller under alla omständigheter inte kommer i fråga när ingen information har lämnats i efterhand,
 - eller under alla omständigheter är oförenligt med tvingande bestämmelser i internationell rätt, om inte rättighetshavaren har varit ovetande genom åtminstone grov oaktsamhet,

kan BMW Bank i det nu aktuella fallet inte åberopa förverkad rätt.

- 29 Frågorna 4 a–f (rättighetsmissbruk): I nationell rättspraxis och doktrin är det omstritt huruvida och under vilka förutsättningar en konsuments utövande av ångerrätten i samband med konsumentkreditavtal kan anses strida mot god tro och således även utgör rättssmissbruk. Svaret på frågorna 4 a–f har därför betydelse för hur den nationella lagstiftningen ska tolkas och tillämpas.
- 30 Det är oklart huruvida det över huvud taget är möjligt att begränsa kredittagarens ångerrätt i samband med ett konsumentkreditavtal på grund av att dennes handlande strider mot god tro. Följande argument talar mot detta:
- Mot bakgrund av den klara bestämmelsen i direktivet finns inget utrymme för att begränsa ångerrätten på grund handlande i strid med god tro.
 - Kreditgivaren kan när som helst låta ångerfristen börja löpa genom att i efterhand lämna informationen enligt artikel 10 i direktiv 2008/48 till konsumenten.

- Syftet med ångerrätten är inte endast skyddet av individen, utan även mer övergripande målsättningar (förebyggande av överskuldssättning, stärkande av stabiliteten på finansmarknaden).
 - Direktiv 2008/48 tillåter inte medlemsstaterna att införa begränsningar av ångerrätten och i synnerhet inte att ångerfristen förkortas.
- 31 Om fråga 4 a besvaras på så sätt att utövande av ångerrätten kan utgöra rättsmissbruk uppkommer frågan huruvida en nationell domstol får tidsbegränsa ångerrätten på denna grund, eller om en sådan begränsning måste stödjas på ett parlamentariskt beslut. Den hänskjutande domstolen anser att det är uteslutet att tidsbegränsa ångerrätten enbart med stöd av allmänna rättsprinciper.
- 32 På samma sätt som vid tillämpning av bestämmelserna om förverkande finns nämligen en risk för att den möjlighet att utöva ångerrätten utan tidsbegränsning, vilken uttryckligen ges genom direktivet, begränsas i alltför stor utsträckning eller till och med tas bort helt genom en extensiv tillämpning av 242 § BGB. En utvidgning av skyddet från ångerrätt för det fall att kreditgivaren har lämnat all obligatorisk information enligt artikel 247 6 § stycke 2 tredje meningen och 12 § stycke 1 tredje meningen EGBGB genom att i rättspraxis fastställa att ett åberopande av avsaknaden av sådant skydd till följd av otillräcklig information utgör rättsmissbruk, visar att detta kan få till följd att ett frånträde senare än 14 dagar efter avtalets ingående i praktiken fräntas sin ändamålsenliga verkan.
- 33 Om fråga 4 b besvaras nekande behöver det klargöras i vilken utsträckning det kan vara motiverat att fastställa att en konsument handlat i strid med god tro när han eller hon gör ångerrätten gällande senare än 14 dagar efter att avtalet ingåtts, trots att kreditgivaren inte informerat konsumenten om ångerrätten på föreskrivet sätt.
- 34 Om fråga 4 c besvaras nekande uppkommer frågan huruvida kreditgivarens möjlighet att i efterhand lämna informationen enligt artikel 14.1 andra meningen led b i direktiv 2008/48 till konsumenten, och därmed låta ångerfristen börja löpa, utgör hinder för att fastställa att konsumenten handlat i strid med god tro.
- 35 Om fråga 4 d besvaras nekande ska det prövas huruvida detta är förenligt med de erkända principerna i internationell rätt som är bindande för tyska domstolar enligt den tyska grundlagen. Principen om god tro hör till de allmänna principerna i internationell rätt. Dessa allmänna principer ingår i tysk federal rätt och har enligt artikel 25 andra stycket i den tyska grundlagen företräde framför lagarna. De är därför bindande för tyska domstolar.
- 36 Det följer av ovannämnda principer att rättsinnehavaren måste känna till sin rätt och att sådan kännedom är en förutsättning för att motparten ska kunna åberopa rättsliga verkningar av en underlåtelse att utöva denna rätt. Det är inte möjligt att åberopa att en konsument som inte genom grov oaktsamhet var okunnig om att ångerrätten fortfarande gäller har handlat i strid med god tro om han eller hon

först en längre tid efter att avtalet ingicks utövar sin ångerrätt med de rättsföljder som föreskrivs enligt lag.

37 Om de principer som enligt unionsrätten gäller beträffande utövande av ångerrätten på ett sätt som utgör rättsmissbruk i samband med konsumentkreditavtal således skiljer sig från de bindande bestämmelserna i internationell rätt, bör EU-domstolen inom tillämpningsområdet för direktiv 2008/48 klargöra enligt vilka regler den nationella domstolen ska döma vid en sådan normkonflikt.

38 Den hänskjutande domstolen anser att svaret på frågorna 4 a–f är avgörande för utgången i målet. Om ett fastställande av att utövandet av ångerrätten enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv 2008/48 utgör rättsmissbruk

- är uteslutet från första början,
- eller under alla omständigheter måste stödjas på ett parlamentariskt beslut,
- eller under alla omständigheter förutsätter åtminstone okunnighet genom grov oaktsamhet,
- eller under alla omständigheter inte kommer i fråga när ingen information har lämnats i efterhand,
- eller under alla omständigheter är oförenligt med tvingande bestämmelser i internationell rätt, om inte rättighetshavaren har varit ovetande genom åtminstone grov oaktsamhet,

vore det inte relevant huruvida villkoren för en överträdelse mot 242 § BGB (god tro) är uppfyllda och inte relevant att bedöma eller pröva dessa i det enskilda fallet.

39 Slutligen bör det påpekas att tolkningsfrågorna i förevarande begäran om förhandsavgörande delvis sammanfaller med frågorna som ställts i de pågående målen C-33/20, C-155/20, C-187/20 och C-336/20, vilket gör det lämpligt att förena dessa mål.